

UNG ALLIANS

- 100-dagarsprogram för fler unga i arbete

Ung Allians

Ung Allians är en samlingsplats för alla fyra borgerliga ungdomsförbund och alla våra sympatisörer. Syftet är att tydligt visa på alternativen i svensk politik för unga människor men också för att tillsammans på en rad gemensamma punkter påverka Alliansregeringen i en mer ungdomsvänlig riktning.

Oppositionen klarar inte av att visa upp en gemensam strategi för Sverige och deras ungdomsförbund står mil ifrån varandra rent politiskt. Allianspartierna kan samarbeta i regeringen och vi som ungdomsförbund samarbetar för att fortsätta utveckla politiken i mer ungdomsvänlig inriktning.

Sammanfattning

Världen har under de senaste åren drabbats av finanskris och en djup lågkonjunktur. BNP har minskat och arbetslösheten ökat. I Sverige har det varit en svår tid då många drabbats av utanförskap trots den jobbfrämjande politik som förts. De globala problemen har av förståeliga skäl också påverkat vårt land, vår ekonomi och vår arbetsmarknad.

En grupp som drabbats särskilt hårt är de unga. Delar av problemen har varit av konjunkturrell natur, som sannolikt kommer att återställas då världsekonomin kuggjul börjar rulla på som vanligt igen, men det går inte att bortse ifrån att andra delar varit av mer strukturell karaktär. Vi vet exempelvis att vi hade en hög ungdomsarbetslöshet redan innan finanskrisen. Vi vet också att vi har en hög ungdomsarbetslöshet i jämförelse med andra EU-länder.

För att komma tillrätta med problemen krävs kraftfulla och snabba åtgärder. Därför föreslår Ung Allians ett 100-dagarsprogram - ett batteri av politiska åtgärder som bör sättas in under de första 100 dagarna efter höstens val i syfte att få upp sysselsättningen bland unga. De förslag som presenteras fokuserar på tre områden; att skapa fler jobb, att förbättra anställningsbarheten bland ungdomar samt att få till en mer effektiv matchning på arbetsmarknaden. Bland annat handlar det om att sänka företags kostnader för att anställa, underlätta för ungdomar att tidigt skaffa sig erfarenhet och kontakter från arbetslivet samt öppna upp för specialiserade arbetsförmedlingar.

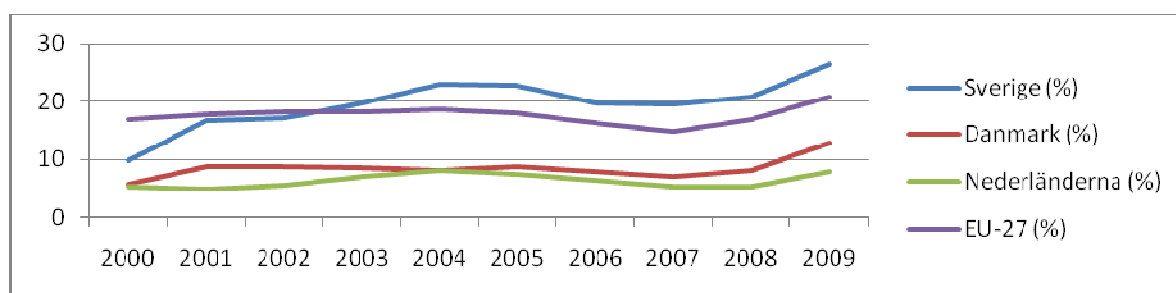
Det är vår förhoppning att regeringen och våra moderpartier uppmärksammar de förslag och idéer vi har att komma med. Vi behöver fokusera mindre på vem som egentligen bär skulden för den höga ungdomsarbetslösheten och mer på hur vi faktiskt kan minska den. Effektiva insatser behöver sättas in så snart som möjligt så att vi inte cementerar fast ett högt utanförskap i den generation som ska bygga framtidens Sverige.

Om ungdomsarbetslösheten

I februari 2010 var, enligt SCB, 161 000 ungdomar i åldern 15-24 år arbetslösa, vilket motsvarar en relativ arbetslöshet i åldersgruppen på 26,8 procent.¹ Detta är problematiskt och besvärande av flera skäl. Dels för att det riskerar att försätta stora delar av den generation som i framtiden ska driva Sverige i permanent utanförskap, vilket lär få konsekvenser för samhällsekonomin framöver. Men naturligtvis även för de ungas välmåendes skull. Att få ett jobb är det viktigaste när man är ung eftersom det är en förutsättning för frihet, frigörelse och trygghet.

Trots detta har vissa kritiker framträtt och pläderat för att larmet om den skenande arbetslösheten bland unga är överdrivet, däribland ledare för Arbetsförmedlingen som påtalat att den verkliga ungdomsarbetslösheten endast uppgår till ungefär en fjärdedel av den som presenteras av SCB.² Även om de förstås har poänger i att mätningen av arbetslösheten bland unga blir lite speciell, både i och med att en relativt liten andel av de i åldern 15-24 år ingår i arbetskraften samt i att en ganska stor del av de som räknas som arbetslösa i själva verket är heltidsstudenter som söker extraarbete, så går det inte att bortse ifrån att Sverige i flera avseenden har problem med en väldigt hög ungdomsarbetslöshet.

För det första kan det konstateras att ungdomsarbetslösheten idag ligger på en historiskt hög nivå (se figur 1). År 2000 uppgick arbetslösheten bland unga till 9,8 procent³ (mätt i årsdata), men sedan dess har vi sett en uppåtgående trend med toppar 2004 och 2009 då ungdomsarbetslösheten låg på 23,0 respektive 26,4 procent.⁴ För det andra ligger Sverige riktigt risigt till i jämförelse med andra EU-länder (se figur 1). Vi har nämligen gått från att vara ett föregångsland i Europa, med låg ungdomsarbetslöshet, till att ha en av de högsta nivåerna.⁵ Även om Sverige inte är allra sämst i klassen så kan det nämnas att, de i utvecklingsnivå fullt jämförbara länderna, Danmark och Nederländerna förra året hade en ungdomsarbetslöshet så låg som 12,9 respektive 7,9 procent.

Figur 1: Ungdomsarbetslösheten ur internationellt perspektiv (Källa: Eurostat via Ekonomifakta.se)

¹ Ekonomifakta (2010a).

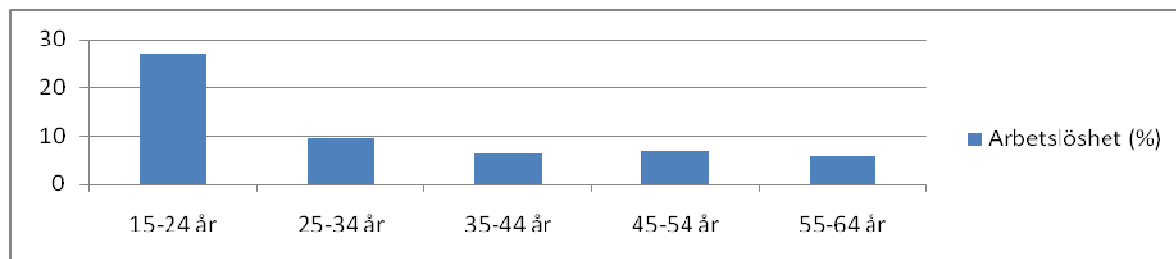
² Bermudez-Svankvist & Olsson (2009).

³ Ekonomifakta (2010b).

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

För det tredje är arbetslösheten bland unga mycket högre än den inom övriga åldersgrupper. I februari uppgick exempelvis den sammantagna arbetslösheten, enligt SCB, till 9,3 procent.⁶ Ungdomarna påverkar denna siffra ganska rejält på uppsidan medan de äldre redovisar lägre nivåer. Som framgår av figur 2 uppgick arbetslösheten bland personer äldre än 35 år i februari till endast cirka 6 procent.⁷

Figur 2: Arbetslöshet inom olika åldersgrupper (Källa: SCB via Ekonomifakta.se)

Att Sverige har problem med en hög arbetslöshet bland unga torde därför vara klarlagt, men vad är då bakgrunden till detta? Ja, det finns förstås inte bara en entydig förklaring. Finanskrisen och de senaste årens internationella lågkonjunktur påverkar naturligtvis, eftersom unga generellt sett är mer känsliga för ekonomiska svängningar än andra åldersgrupper.⁸ Efter varje lågkonjunktur är det exempelvis en allt större grupp ungdomar som fortsätter att vara arbetslösa.⁹ Därutöver brukar höga ingångslöner, strikt arbetsrätt och bristfällig utbildning nämnas som orsaker bakom problemet.¹⁰

Den rödgröna oppositionen presenterade under våren 2009 en rapport med förslag på hur Sverige kan komma tillrätta med situationen, i vilken det läggs fram förslag på bland annat ungdomslyft, traineeprogram inom välfärden och fler kommunala sommarjobb – åtgärder inom den offentliga sektorn.¹¹ Vi i Ung Allians är glada över att även vänstern uppmärksammat problemet, men menar att dess lösningar är felaktiga. Vad som behövs är inte en större stat utan fler jobb inom framförallt näringslivet, kompetens och kontakter som gör de unga anställningsbara och – inte minst – en vilja hos de unga att söka jobb och arbeta.

Utifrån dessa tre insikter lägger vi i detta 100-dagarsprogram fram en rad förslag som stimulerar såväl arbetsmarknadens utbuds- och efterfrågesida som matchningen mellan arbetsgivare och arbets sökande ungdomar. Det är en politik som stärker ungdomars förutsättningar på arbetsmarknaden såväl idag som i framtiden. Kort sagt en helt nödvändig politik.

⁶ Ekonomifakta (2010c).

⁷ Ekonomifakta (2010d).

⁸ Ekonomifakta (2010b).

⁹ Ekonomifakta (2010d).

¹⁰ Ekonomifakta (2010a).

¹¹ Ge alla unga en chans (2009).

En politik för fler jobb att söka

Grundläggande för att minska arbetslösheten, bland såväl unga som personer i andra åldrar, är att det skapas fler jobb. För detta måste regeringen arbeta ännu mera ihärdigt och effektivt under hösten. Det är dock viktigt att komma ihåg att framtidens jobb inte bör skapas inom den offentliga sektorn utan inom näringslivet. För att lyckas med detta behöver vi sänka kostnaden för, och minska risken med, att nyanställa, uppmuntra till entreprenörskap och sluta straffbeskatta de som är flitiga.

➤ **Sänk arbetsgivaravgifterna för små företag**

Vi vill att det ska vara så enkelt som möjligt för företag att växa. Om kostnaden för att anställa personal sänks kommer fler företag ha råd att nyanställa. Då skapas jobb. En sänkning av arbetsgivaravgiften, främst riktad mot småföretag, skulle kunna ge mycket.

➤ **Reformera LAS turordningsregler**

LAS turordningsregler är problematiska av flera skäl. Dels är de orättvisa gentemot de ambitiösa, kompetenta och hårt arbetande personer som i vissa fall måste sluta före en mindre kompetent arbetskamrat då ett företag skär ner. Dels minskar de arbetsgivarnas kontroll över sin arbetsstyrka, vilket gör att vissa drar sig från att anställa. Därutöver missgynnar en strikt arbetsrätt unga.¹² Eftersom de ofta är de som börjat jobba senast är det också de som får sluta först när företagen skär ned – en direkt orsak bakom den höga ungdomsarbetslösheten.

➤ **Sluta straffbeskatta utbildning, flit och risktagande**

Vi har ett på tok för högt skattetryck i Sverige, vilket det tar sig uttryck i höga skatter gentemot låg- och medelinkomsttagare, men även i att vi har världens högsta marginalsatser.¹³ Vi straffbeskattar helt enkelt de som anstränger sig, är flitiga samt lägger ned tid och kraft på att utbilda sig. Det håller inte att vi beskattar de som skapar jobb och tillväxt så hårt. Regeringen behöver avskaffa värnskatten och se till att principen om "hälften kvar" upprätthålls.

➤ **Uppmuntra till ungt entreprenörskap**

Vi kan aldrig skapa ekonomisk tillväxt genom fler jobb inom den offentliga sektorn. Tillväxt skapas i näringslivet – av företagare och entreprenörer. På dessa vilar välfärden. Vi menar att regeringen måste göra allt den kan för att underlätta för entreprenörer. Det handlar om sänkta skatter och en lättare regelbörda men även om att i skolan undervisa och uppmuntra de unga att starta företag. Vi föreslår att regeringen inför ett etableringskonto, så att man upp till en viss nivå kan sätta av pengar skattefritt till ett eget företag. Det är i dag svårt att spara ihop till startkapital till ett eget företag. Det borde också bli mer

¹² Skedinger, Per (2010).

¹³ Skattebetalarnas förening (2010).

förmånligt att satsa pengar för framtida avkastning i ett företag. Ung Allians föreslår även att personer som köper nyemitterade aktier i onoterade bolag ska ha möjlighet till skattereduktion, ett riskkapitalavdrag. Avdrag ska få göras mot inkomst av kapital likaväl som mot inkomst av tjänst. Pengar sparade på ett etableringskonto gör det också lättare att med dessa som egeninsats kunna låna i bank. Regeringens borde även utse ungdomsambassadörer enligt samma modell som de så kallade kvinnoambassadörerna.

En politik för ökad anställningsbarhet bland unga

För att minska ungdomsarbetslösheten är det även viktigt att de unga har en hög anställningsbarhet – att de är kompetenta och har en adekvat utbildning för det de vill jobba med. Det kan finnas hur många lediga jobb som helst, men det spelar ingen roll så länge det inte finns lämpligt och utbildat folk som kan ta dem. För att öka ungdomarnas anställningsbarhet menar vi att det är viktigt att stärka kvaliteten i skolan samt stärka möjligheterna att tidigt få arbetslivserfarenhet och goda kontakter.

➤ **Fortsätt arbeta för en skola med kvalitet i fokus**

Sedan maktskiftet 2006 har alliansregeringen genomfört många reformer för att stärka kvaliteten i skolan. Men mer måste göras, för kvalitet under de första skolåren är ovärderliga för att nya generationer ska kunna hävda sig på arbetsmarknaden. Mer behöver göras för att förbättra lärarutbildningen, införa en lärarlicens samt skapa fler vägar in till läraryrket. Skolan borde också i ökad utsträckning ta emot förebilder från arbetslivet som kan föreläsa och hjälpa elever att hitta framtidstro.

➤ **Låt praktiska utbildningar vara praktiska**

Bland de sämsta skolreformer Socialdemokraterna genomförde under deras senaste sejour vid makten var den överdrivna teoretiseringen av de praktiska gymnasieutbildningarna. Det framstod som fullt att vara duktig på att snickra eller mecka med bilar. Helst skulle alla bli akademiker. Vänstern har uppenbarligen inte insett att människor är olika och att alla elevers unika egenskaper och talanger måste få utlopp i skolan. Det är viktigt att betona både teoretiska och praktiska färdigheter. Yrkeskunnandet måste uppvärderas så att de som går ut praktiskt gymnasieutbildningar är fullt anställningsbara direkt efter studenten.

➤ **Inför särskilda skatteregler för sommarjobb**

Genom att sommarjobba kan ungdomar få både arbetslivserfarenhet och kontakter. Vi tror att det finns många företag som skulle vara intresserade av att anställa skolorngdomar över somrarna bara det gjordes lite mer förmånligt. Ett sätt att underlätta för framförallt små och medelstora företag att få råd att ta in ungdomar under semestermånaderna vore att avskaffa arbetsgivaravgiften under den första månaden för ungdomar upp till 26 år. På så sätt skulle man, utöver att underlätta för ungdomar att få in en fot på arbetsmarknaden, även minska svårigheterna i semesterplaneringen för många företag.

➤ **Straffa inte studenter som vill arbeta extra**

Många studenter anstränger sig för att hinna arbeta extra några timmar per vecka vid sidan om sina heltidsstudier. Med nuvarande studiemedelssystem måste de dock se upp, för om de arbetar för mycket måste de betala tillbaka en del av de erhållna studiemedlen. Det så kallade fribeloppet som reglerar hur mycket en student får tjäna utan att bli återbetalningsskyldig måste slopas. För de flesta jobb förväntas kandidaterna ha åtminstone någon form av arbetslivserfarenhet redan innan studierna är avklarade. Att i det läget gå in och straffa de som anstränger sig för att hinna med flera goda engagemang är oförsvarligt.

En politik för en mer effektiv matchning på arbetsmarknaden

Ge oss jobb, Reinfeldt! Ja, så lyder budskapet på Ung vänsters senaste kampanjaffischer – som i vanlig ordning återfinns på en husvägg eller ett elskåp nära dig.¹⁴ Tidigare har SSU kampanjat under parollen "Ge oss unga jobb".¹⁵ De kommunistiska och socialistiska tankarna går igen. Det är i den improduktiva offentliga sektorn som jobben ska skapas och delas ut till medborgarna. Vi menar att detta är dubbelt felaktigt. För det första skapar inte politiker jobb – däremot kan de kratta manegen och skapa förutsättningar för företagande. För det andra ska politiker inte dela ut jobb till medborgarna. Istället bör de skapa incitament som gör att folk vill jobba och med anledning av de aktivt söker jobb. Det senare är viktigt för att nå en effektiv matchning på arbetsmarknaden.

➤ **Satsa på fler jobbskatteavdrag**

Regeringens satsning på de fyra jobbskatteavdragen har varit väldigt lyckad och den kanske viktigaste reformen under mandatperioden. Arbetet måste dock fortsätta. Det behöver bli ännu mer lönsamt att arbeta. Vi hoppas därför att vi får se fler jobbskatteavdrag framöver.

➤ **Fram för privata arbetsförmedlare**

Arbetsförmedlare fyller en viktig funktion när det kommer till att matcha arbetssökande med lediga jobb. Det är dock helt orimligt att tro att den statliga Arbetsförmedlingen ska ha tillräckliga kvalifikationer för att ge service till alla typer av människor och kompetenser. Vi behöver öppna upp för privata arbetsförmedlare så att det blir möjligt för en arbetsförmedling att exempelvis specialisera sig på en viss yrkeskategori eller åldersgrupp.

➤ **Större möjlighet att göra lönekarriär**

Sveriges jämförelsevis höga ingångslöner för relativt okvalificerade jobb är en av de faktorer som pekats ut som bidragande orsak till den höga svenska ungdomsarbetslösheten.¹⁶ Lönerna är väldigt

---

¹⁴ Gabrielsson, Ida (2009).

¹⁵ SSU (2009).

¹⁶ Ekonomifakta (2010a).

sammanpressade i många yrken, vilket innebär att man går in på en hög nivå men att den utväxling som sker med åren är ganska liten. Vi menar att det måste finnas större möjligheter att kliva in på en lägre lön för att sedan göra "lönekarriär". Det är många som tycker att det är bättre att arbeta för en låg lön än att inte arbeta alls.

➤ **Fler praktikplatser för studenterna**

Praktik och samarbete mellan högskola och företag ökar enligt Svenskt Näringsliv studenters möjlighet att få jobb efter examen med 60 procent. Studenter från lärosäten med en god näringslivssamverkan har därutöver en ingångslön som ligger 1100 kr högre per månad. Lärosätenas skyldighet att erbjuda en koppling mellan utbildning och jobb måste sättas i fokus genom en resultatbaserad fördelning av resurser till lärosätena. Det skulle öka pressen på att bedriva samverkan med det regionala näringslivet. Ett resultatorienterat synsätt måste naturligtvis kombineras med insikt om den samhällsliga betydelse som humanistiska utbildningar har.

➤ **Tillåt individuella avtal**

I dag är ungdomar förmodligen de som har allra minst inflytande i avtalsrörelserna. I den mån de har jobb har de sällan kunnat få någon position inom fackföreningsvärlden, och saknar de arbete har de än mindre möjlighet att påverka avtalen. Ändå gäller samma avtal för alla, oavsett förutsättningar, trots att det finns fler än ungdomar som skulle kunna dra nytta av mer flexibilitet i avtalen. Det borde finnas en möjlighet att istället teckna individuella anställningsavtal. Vi är alla olika och har olika förutsättningar.

Avslutning

För att komma tillrätta med den höga svenska ungdomsarbetslösheten föreslår Ung Allians ett 100-dagarsprogram med åtgärder som bör sättas in under de första 100 dagarna efter höstens val. Dessa reformer innefattar:

- Sänk arbetsgivaravgifterna för små företag
- Reformera LAS turordningsregler
- Sluta straffbeskatta utbildning, flit och risktagande
- Uppmuntra till ungt entreprenörskap
- Fortsätt arbeta för en skola med kvalitet i fokus
- Låt praktiska utbildningar vara praktiska
- Inför särskilda skatteregler för sommarjobb
- Straffa inte studenter som vill arbeta extra
- Satsa på fler jobbskatteavdrag
- Fram för privata arbetsförmedlare

- Större möjlighet att göra lönekarriär
- Fler praktikplatser
- Tillåta individuella avtal

Vi är förstås medvetna om att det i flera fall handlar om omfattande reformer. Det är dock fullt nödvändigt för att komma tillrätta med det stora problem som ungdomsarbetslösheten innebär.

Referenser

Bermudez-Svankvist, Angeles & Olsson, Clas (2009), Ungdomar klarar krisen på arbetsmarknaden bäst, Dagens Nyheter, 8 oktober 2009.

Ekonomifakta (2010a), Ungdomsarbetslöshet per månad, <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Arbetsmarknad/Arbetsloshet/Ungdomsarbetsloshet-per-manad/>, hämtad 28 mars 2010.

Ekonomifakta (2010b), *Ungdomsarbetslöshet internationellt*, <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Arbetsmarknad/Arbetsloshet/Ungdomsarbetsloshet-internationellt/>, hämtad 14 mars 2010.

Ekonomifakta (2010c), Arbetslöshet, <http://www.ekonomifakta.se/sv/stand-alone/Indikatorer/Arbetsloshet/>, hämtad 29 mars 2010.

Ekonomifakta (2010d), *Arbetslöshet i olika åldersgrupper*, <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Arbetsmarknad/Arbetsloshet/Arbetsloshet-i-olika-aldersgrupper/>, hämtad 14 mars 2010.

Ge all unga en chans (2009), rapport från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, http://www.socialdemokraterna.se/upload/Rapporter/S_V_MP/S_v_mp_rapport090402.pdf, hämtad 30 mars 2010.

Gabrielsson, Ida (2009), Ge oss jobb Reinfeldt, Gefle Dagblad, 18 augusti 2009.

Skattebetalarnas förening (2010), *Grattis Sverige*, http://www.skattebetalarna.se/LinkClick.aspx?link=Pdf%2frapporter+fakta%2f2009_12_Grattis_Sverige.pdf&tabid=3143&mid=15438, hämtad 13 mars 2010.

Skedinger, Per (2010), Facket vilseleder om LAS, Svenska Dagbladet, 26 februari 2010.

SSU(2009), Ge oss unga jobb!-kampanjen rullar vidare, <http://www.ssu.se/index.php/aktuellt/nyheter/75-nyheter/266-ge-oss-unga-jobb-kampanjen-rullar-vidare>, hämtad 30 mars 2010.